

vellura, fàcil és pensar que hi estigué tancada una donzella --- i no'ns costa gayre creure que tenia rahó un home de la terra que cercava lo motiu d'aquell nom en la figura de la torre, la qual mostra una certa semblansa ab lo cos y cintura d'una noia» (Obres, ed. Gili, 1879, p. 204). En un sàinet de F. Camprodon, *La Teta Gallinaire* (1865), el pare de la Teta es refereix a Pauet, de 28 anys, amb noi: «Observo que quan sortim, / en Pauet veig que et segueix: / ja és bon noi ---» (*Sainets del segle XIX*, ed. X. Fàbregas, Barcelona 1979, p. 87); en la mateixa obra els joves s'interpel·len entre si com a noi o noia, ús que es practica encara entre amics de totes edats. — 6 Veg. P. Verdager, *Lectures escolli-des rossell.* (Barcelona: Barcino, 1966), p. 109, n. 1. — 7 Interessa de notar el següent nom d'una masia que va anotar JCoromines a Vinaròs (1961), *La Masia de la Noia*, amb la nota «perquè la dona de l'amo era del Principat», i *La Fòdia del Tio Nòdi* a Beniatjar (1962), amb la nota: «sembla ser el mal-nom d'un home del Principat», i de fet té registrat noi com a malnom a Torrent (1962). — 8 De *NOVIUS el resultat va ser en català *novi, nuvi*; l'única altra possibilitat seria *nuig; *NOVINA podia donar només *noina o *nòina. — 9 Aquesta base fou proposada abans per Balari, *Orig.*, 2.ª ed. de San Cugat, 1969, p. 596. — 10 La dificultat que hi veia aquest filòleg no existia perquè Spitzer donava nin no com un element de la cançó de bressol, sinó com a substantiu significant 'infant', sentit que M.-L. no sembla que coneixia. — 11 Spitzer cita d'Amengual *bufinoy* «soplillo» i de les *Rondaiies* de Mn. Alcover formes com *petitoy, menudoy, allotinoy, una micoya* 'un momentet' etc.; crida l'atenció cap als mots occitans com *ninoy, chicoi, pouloi*. — 12 D_{Fa}. registra *ninoy*, -a 'noi, noia'; devia conèixer aquestes formes del nord del Principat, on *nin*, -a té encara cert ús. — 13 Balari, *loc. cit.*, p. 596. — 14 En el text es troba aquest passatge: «fazetz-me veure aquel *ninòi* / que d'estre pas senhat ('beneit') s'escòi ('pateix, es plany, li cou')» (p. 96; sembla que es refereix festiament a la vulva). — 15 Notem: «Vivo la roio, camarado! / e fiho de camin, a nautre si poutoun! / —Vivo la roio e la *ninoio!* / bramavo Marco-mau. Per moio!» (*Calendau IX*, 45.1, en la traducció francesa posa «Vive l'orgie et la fillette!»).

NOIA, nom d'una mena de serp petita, *anguis fragilis*; junt amb la seva variant forma *anull* suposa una base *ANADOLIA (-IU), l'origen de la qual és desconegut. □ I.^a doc.: 1634 (D_{Ag}).

La noia o noia de serp és una mena de sauri sense potes, de 20 a 50 cm. de llarg i de color blanquinós, que habita indrets humits.¹ És propi del Nord d'Espanya i d'Europa en general. Quan es veu sorprèn el cos se li posa rígid i es trenca fàcilment. Encara que no verinosa i inofensiva² la imaginació popular l'ha identificada com a una espècie d'escorçó atribuint-li una mossegada mortal: d'on l'aforisme popular ben estès «pic de noia i d'escorçó / tot seguit extrema un-

ció».³ Aquesta creença deu ser ben antiga, car en l'exemple de 1634 que ens dóna D_{Ag}. de la *Relació de la presa d'En Joan Sala de Serrallonga* hom fa referència al pic de noia: «fins a Granoya, mal pich de noia i d'escorçó». Aquest rèptil té a més els noms de *serp de vidre, vidriol, llieta i llisona*; en cast. *lución*, fr. *orvet*, angl. *slowworm*.

La forma *anull* és viva al Rosselló, Conflent i Empordà, i amb variant fonètica *anuï* a Camprodon (AlcM).⁴ La noia o noia de serp està registrada per D_{Ag}. en el Camp de Tarragona, per Griera a Sant Hilari S. (BDLC VII, 145), i per AlcM a l'Empordà i Guillerics; JCoromines la va anotar a Castellví de Rosanes (Baix Llobregat), 1936, i testifica haver oït dir a Fabra noia de serp diverses vegades. Aquesta darrera denominació amb el determinatiu «de serp» molt probablement fou formada per distingir el nom de la serp del mot noia ('minyona'). Notem, amb aquest motiu, que els sinònims d'aquest, *nina* o *ninoia* (dim. de *nina*) s'han aplicat, en algunes parts, a la serp en qüestió: *nina* a l'Empordà (AlcM, s. v.), i d'altra banda *ninoia* segons les nostres dades és prou estesa al Marresme.⁵ Sembla, doncs, que hom hagi identificat com a mateix mot noia (serp) amb noia 'minyona, nena' (mot de formació no gaire antiga i, segons tots indicis, tret de *ninoia*, dim. de *nina*). És possible també que hom hagi dit noia de serp amb el valor de 'la petita de la serp' en un principi.

Les formes catalanes noia i *anull* tenen correspondències en l'oc. ant. *anadolh* (REW, 441; FEW I, 92b) i mod. *naduel*,⁶ *nadiel*, *anadiuel* etc. (veg. Mistral II, 392, i ALF c. 952) i en l'asturià *alagüezo* (amb variants lleoneses *alagüeyo, anagüeyo, aragüezo*). El cat. *anull* (i noia) i oc. ant. *anadolh* suposen una base *ANADOLIU (-LIA) mentre l'asturià *alagüezo* (-güeyo) *ALADODIU, i notem que el primer podia venir d'aquest per una metàtesi, d'una banda, i la dissimilació de D-D > N-D (DECH II, 716a22).⁷ En català ha existit, a més, una variant *angolí* que trobem en l'obra de Narcís Oller, que era del Camp de Tarragona («L'angolí de les dents blanques», aplicat per comparació a un home).⁸

¹ Se'n pot veure una foto en la *Gran Enc. Cat.*, s. v. — ² AlcM (s. v. *anull*) dóna aquest exemple recollit a Camprodon: «Te farà pas re; no veus que és un *anull*?» — ³ Citem de Careta, s. v. *vibora*; evidentment aforismes referents a la feresa de la mossegada de la noia de serp abunden en moltes parts; el DECH (I, 169b47) cita de Bretanya «si *anva* ('orvet') voyait, si sourd entendait, homme sus terre no vivrait», i Mistral (II, 392, s. v. *naduel*) dóna, entre d'altres: «Si lou *nadiuel* / Avié d'iuèl, / Se la serpent / Avié de dents, / i 'aurié ni bestí ni gènt»; respecte a aquests dos exemples notem que en moltes parts es creu que la noia de serp (que té els ulls molt petits i mig amagats) és cega. — ⁴ JCoromines va registrar *anull* a Setccas (Campr.), 1936, i té nota que havia oït dir al rossellonès J. Sebastià Pons (1960) aquesta frase: «un *anull* que fascinava un galàpet i un falcó que s'ho mirava». — ⁵ Tenim